

Konfliktin tərəfləri kimlər ola bilər? – sualına aşağıdakı kimi cavab vermək doğru olar: şəxsin öz daxilində konflikt, şəxslərarası konflikt, qruplararası konflikt, təşkilatlararası konflikt. Ayrı-ayrılıqda bunları təhlil edərkən:

Şəxsin daxilində - bu cür mübahisə insanın öz şəxsi fəaliyyətlərini düzgün dəyərləndirə bilməməsi ilə əlaqədardır. Şəxs özünə uyğun olmayan məqsədlərlə seçim qarşısında qalanda və ya başqa rolu oynamaq istəyəndə bu halla qarşılaşa bilər. Məsələn: X adlı şəxs müdir olmaq istəyir, ancaq bu məqsədinə uyğun planı, sənəti, liderlik bacarığı zəifdir. Ona görə də bir yerə gəlib çatdıqdan sonra daxilində bu istəyi ilə özü arasında mübahisə yaşamağa başlayır ki, nəticədə ətrafına qarşı aqressiv biri olaraq reaksiya verməyə başlayır.

Şəxslərarası – qarşılıqlı ünsiyyətdə olan iki və ya daha çox şəxsin bir-biri ilə arasındakı fərqli fikir, hiss, düşüncəyə baxımından mübahisə yaranır. Bu mübahisə şəxslərin hədəflərinə münasibətlərindəki fərqlilikdən, onların maraqlarının müxtəlifliyindən, status fərqlərindən irəli gəlir. Şəxslərarası konflikt növləri özünü aktiv, passiv, mövcud olma, rəddetmə, ifrat məşğulluq, qismən başa düşmə, işdən-gücdən etməklə yubətma və s. kimi formalarda təzahür etdirir. Şəxslərarası ünsiyyətdə konflikt öz-özünə yaranmır, onu yarada biləcək bir sıra faktorlar vardır.

Qruplararası – elmi ədəbiyyatda qruplararası kommunikasiyanı üç tipə ayırırlar: formal, qeyri-formal, ailə qrupları üzrə. Bu qruplara görə onların fərqli konflikt meyarları formalaşmış olur. Formal qrup daha çox davamlı rəqabətə meyilli qruplar arasında baş verir.

Təşkilatlararası – bu konflikt daha çox rəqabət aparən şirkətlər, biznes tərəfdaşları arasında yaşana bilər. Məsələn: C şirkəti ilə F şirkəti arasında hansısa bir layihədə təmsil olunmaq üçün fikirləri üst-üstə düşmədiyinə görə mübahisə yarada bilərlər.

Yekun olaraq qeyd edə bilərik ki, hər hansı bir işgüzar münasibətdə konflikt idarə oluna bilər. Bunun üçün konfliktin idarə olunması strategiyalarını bilmək və həmin anda praktik baxımdan tətbiqini həyata keçirmək gərəkdir. Bu strategiyaların sayı həddindən artıq çox olsa da, onlardan hansını nə vaxt istifadə etmək şəxsin bilik, bacarıq və davranış səviyyəsindən asılıdır.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Abdullayev, N.Ə. Nitq mədəniyyətinin əsasları / N.Ə.Abdullayev. - Bakı: - 2013., -277 s.
2. Cəfərov, V.B. Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya / V.B.Cəfərov. - Bakı: BDU, - 2021. -172 s.
3. Məmmədli, N. Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya / - Bakı: Elm və təhsil, - 2021. - 512 s.
4. Şiriyev, F. Azərbaycan dilinin nitq mədəniyyəti və ritorika / F.Şiriyev. - Bakı: NURLAR Nəşriyyat-Poliqrafiya mərkəzi, - 2014. - 400 s.

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛИЗМ — СТРАТЕГИЧЕСКИЙ РЕСУРС «МЯГКОЙ СИЛЫ» АЗЕРБАЙДЖАНА

Сергей Леонидович Климов

Азербайджанский университет языков

serjdoc19@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-8736-5597>

Политика «мягкой силы» представляет собой стратегию и подход в области международных отношений и политики, основанный на использовании ненасильственных и мирных методов для достижения политических, экономических и культурных целей. Она обращает внимание на необходимость убеждения и привлечения других акторов и народов

путем создания позитивного воздействия, стратегического взаимодействия и сотрудничества.

В целом, политика «мягкой силы» стала неотъемлемой частью современной мировой политики. Она является мощным инструментом для достижения национальных и глобальных интересов. В условиях быстро меняющегося мира и геополитической напряженности политика «мягкой силы» представляет привлекательную и эффективную альтернативу применению насилия и силы для достижения согласия и мира в современной мировой политике.

«Мягкая сила» строится на развитии и продвижении привлекательности нравственных идеалов и позитивных примеров образа жизни, присущих различным культурам. Это сила не материальных факторов, а информации и образов. Основные ценности общества безусловно являются основополагающим ресурсом «мягкой силы».

Культурное наследие государства играет ключевую роль в формировании его образа, репутации и международного авторитета. Это определяется степенью интенсивности культурных связей с другими странами, участием в международном культурном обмене, уровнем культурного развития и умением использовать свой культурный потенциал на мировой арене. Культура обладает уникальной возможностью формирования позитивного образа народов и государств, что в конечном итоге помогает в решении политических проблем.

Мультикультурализм акцентирует значение разнообразия и признает равенство и уникальность каждой культуры. Разнообразие культур и этнических групп в стране создает благоприятную среду для межкультурного обмена, толерантности и взаимопонимания, что способствует развитию сильной и устойчивой социальной структуры.

Стремление к сохранению и продвижению мультикультурализма стало главным приоритетом внутренней и внешней политики Азербайджана.

Общенациональный лидер Гейдар Алиев своей дальновидной и мудрой политикой развил многовековую традицию мультикультурализма Азербайджана и поднял ее на качественно новую ступень [2]. Президент Ильхам Алиев успешно продолжает заложенное Великим лидером Гейдаром Алиевым политическое направление в области защиты и развития многокультурных традиций азербайджанского народа.

Благодаря национально-культурному многообразию, атмосфере этнической и религиозной терпимости, Азербайджан стал известен как многонациональная и многоконфессиональная страна, где процветает межкультурный диалог мирового масштаба.

Использование этого мультикультурного богатства в качестве мягкой силы имеет важное значение для Азербайджана.

Во-первых, мультикультурализм является ключевым фактором, способствующим развитию туристической индустрии в стране. Азербайджан привлекает гостей со всего мира своими историческими и культурными достопримечательностями. Атмосфера толерантности и принятия различий создает более привлекательную среду для иностранных туристов. В результате, туризм становится важной составляющей экономического развития Азербайджана, что способствует повышению международного внимания к стране.

Во-вторых, мультикультурализм в Азербайджане играет значимую роль в развитии дипломатических отношений со странами. Благодаря этому, Азербайджан играет роль моста между различными культурами, облегчая диалог и взаимодействие в различных сферах, таких как политика, экономика, культура и образование. Это проявляется в активном участии Азербайджана в международных организациях, организации культурных и спортивных мероприятий, а также при принятии различных инициатив на международной арене.

В-третьих, мультикультурализм в Азербайджане способствует поддержанию внутренней стабильности и гармонии в многонациональном обществе. Правительство Азербайджана активно проводит политику, способствующую развитию и сохранению культурных традиций и языков всех этнических групп. Это, в свою очередь, способствует укреплению социальной солидарности и взаимопонимания, что является фундаментом стабильности и развития общества.

В сфере международных отношений политика мультикультурализма способствует укреплению международного авторитета Азербайджана, расширению его культурных и гуманитарных связей с мировым сообществом, что в свою очередь увеличивает информированность зарубежной общественности об Азербайджанской Республике [1].

Мультикультурализм как элемент мягкой силы способствует не только культурному, но и социально-экономическому развитию Азербайджана, позволяя ему включиться в изучение мирового опыта в качестве полноправного партнера: транслировать ценности азербайджанской культуры как одного из полноправных участников современных международных отношений [3]. Следовательно, продвижение, экспорт национальной культуры, популяризация ее за рубежом, формирование позитивного образа страны способствуют созданию благоприятной внешнеполитической конъюнктуры.

Деятельность Бакинского международного центра мультикультурализма, открытие центров Азербайджанского языка и культуры во многих странах мира, преподавание предмета «Азербайджанский мультикультурализм» в зарубежных университетах, продвижение межкультурного и межрелигиозного диалога через глобальные инициативы способствуют укреплению позитивного имиджа Азербайджана на международной арене.

Мультикультурализм является брендом Азербайджана, способствующим его узнаваемости и притягательности для международного сообщества.

Мультикультурализм является важным фактором в образовании международного престижа и признания. Страны, продвигающие мультикультурализм, получают больше внимания и уважения со стороны других государств, что способствует их политическому и экономическому влиянию.

Стоит отметить, что Азербайджан имеет все возможности взять на себя глобальную инициативу – находясь на стыке Европы и Азии, Запада и Востока, играя роль моста между двумя разными цивилизациями, как в Восточном, так и в Западном полушариях.

Азербайджан в качестве полноправного партнера и одного из инициаторов участвует во многих международных проектах. В рамках этих глобальных проектов Азербайджанская Республика четко придерживается принципов и норм международного права, уважения культурных различий и приверженности общечеловеческим ценностям гуманизма.

Мультикультурализм — это не только осознанная идеолого-политическая стратегия современной Азербайджанской Республики, но и реальное состояние культуры. Поэтому культурная политика страны связана со стремлением решить двудеятельную задачу: во-первых, поддерживать здоровый микроклимат во внутривнутриполитическом пространстве, способствуя реализации стратегии мультикультурализма – пути мира и сотрудничества между всеми народами, населяющими Азербайджан; во-вторых, последовательно создавать благоприятную атмосферу взаимодействия на международной арене, вместе с тем отчетливо проводя в жизнь национальные интересы.

Таким образом, мультикультурализм является стратегическим ресурсом мягкой силы для Азербайджана. Поддержка культурного разнообразия, создание условий для развития различных национальностей и религий, а также активное участие в международных культурных и политических событиях позволяет Азербайджану укрепить свое место в мировом сообществе и продвигать свои интересы на глобальной арене.

Использованная литература

1. Azərbaycanın multikulturalizmi: [Elektronный ресурс] / URL: http://multiculturalism.preslib.az.ru_a1.html
2. Алиев, М.А. Общациональный Лидер Гейдар Алиев и Азербайджанская Модель Мультикультурализма. Академик Тарих və Düşünce Dergisi, Azərbaycan Halkının Milli Lideri Heydər Alirza Oğlu Aliyev'in Doğumunun 100. Yılı Özel Sayısı, 10 (1), 2023, с. 85-93.
3. Гаман-Голутвина, О.В., Сморгунов, Л. В., Тимофеева, Л. Н. Политика развития, государство и мировой порядок // Политическая наука, — 2019. No 1, с. 253-267.

NİZAMİ GƏNCƏVİ MUSIQI VƏ MUSIQI TƏRBİYESİ HAQQINDA

Səkinə Şamil qızı Şirinova

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

sekinesirnova8@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8558-5858>

Dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Nizami Gəncəvi (1141-1209) özünün zəngin və hərtərəfli yaradıcılığı ilə bəşəriyyəti daim düşündürən, humanist, əxlaqi, etik, estetik ideyaları geniş təcrübə ilə bəzən daha Azərbaycan şairidir. Nizami yaradıcılığında ədalət, sülh, insanpərvərlik, mərhəmət, mədəniyyət, xeyirxahlıq, əməksevərlik, dostluq, qardaşlıq və xüsusilə gənc nəslin tərbiyəsində musiqi və musiqi tərbiyəsi haqqında fikirləri mühüm yer tutur. Nizamının əsərləri 100 ərə yaxındır ki, həmişə aktual olaraq daim oxunur, istifadə edilir və insanlar faydalanır. Nizami öz yaradıcılığı ilə mədəniyyət və pedaqoji fikir tariximizə zəngin irs qoymuş və bu irsdən bu gün də insanlar faydalanırlar.

Nizami Gəncəvinin yaradıcılığı Azərbaycan xalqının mədəni- əxlaqi həyatının, bədii-estetik tarixi olmaqla bərabər, həm də musiqi sənətinə dair özünün qiymətli fikirləri ilə, Azərbaycan mədəniyyət tarixini, musiqi tarixini və mədəniyyətini, musiqi sənətini xeyli zənginləşdirmişdir.

Nizami Gəncəvinin yaradıcılığında Şərqi dünyasının musiqi-estetik mədəniyyəti, xüsusilə Azərbaycanın, o cümlədən qədim Gəncənin musiqi həyatı, estetik dünyası öz parlaq əksini tapmışdır. Bu cəhətdən, ölkəmizdə qədim milli musiqi alətlərinin hazırlanması və bərpası üzündə Nizami Gəncəvi poemalarından və eləcə də bu poemalara həsr edilmiş miniatür sənət əsərlərindən dəyərli mənbə kimi ətraflı istifadə edilmişdir.

İkinci Dünya Müharibəsindən sonra Nizami irsinin öyrənilməsinə diqqət artırılmış, bu sahədə bir çox tədqiqatlar aparılmış, kitablar, elmi əsərlər yazılmış, rəsmlər əsərlərinə miniatürlər çəkmis, bəstəkarlar musiqilər bəstələmiş, tədqiqatçılar dissertasiyalar yazıb müdafiə etmişlər. Daha şairin yubileyləri, il döümləri dövlət səviyyəsində qeyd edilmişdir.

II Qarabağ- Vətən müharibəsinin Zəfər ilindən sonra 2021 ci il Azərbaycanda "Nizami Gəncəvi ili" elan edildi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev 2021 ci ili Nizami Gəncəvi ili adlandıraraq bu barədə xüsusi sərəncam imzaladı ki, o sərəncamda deyilirdi: "Dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvi bəşəriyyətin bədii fikir salnaməsində yeni səhifə açmış nadir şəxsiyyətlərdəndir. Nəhəng sənətkarın xalqımızın mədəniyyətinin ayrılmaz hissəsinə çevrilmiş parlaq irsi əsərlərdən bəri Şərqi misilsiz mədəni sərəvtlər xəzinəsində özünəməxsus layiqli yerini qoruyub saxlamaqdadır. Nizami Gəncəvi ömrü boyu dövrün mühüm mədəniyyət mərkəzlərindən olan qədim Azərbaycan şəhəri Gəncədə yaşayıb yaradaraq, Yaxın və Orta Şərqi fəlsəfi-ictimai və bədii-estetik düşüncə tarixini zənginləşdirən ecazkar söz sənəti incilərini də məhz burada ərsəyə gətirmişdir. Nizami Gəncəvinin geniş şöhrət tapmış "Xəmsə"si dünya poetik-fəlsəfi fikrinin zirvəsində dayanır" [1].